

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

קא.

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי פ"ד מהל' שניס הלכה יא סמג עין זה טושי"ע ח"מ ס' קסת סעיף ב:
 כג ב ג מיי"ע שם הל' י טושי"ע שם סעיף א:
 כד ד מיי"ע פ"ו מהלכות מעשר הל' יב טור ש"ע י"ד ס' שלם סעי' קבל:
 כה ה מיי"ע פ"א מהלכות תרומות הלכה י טושי"ע שם סעיף ג:
 כו ו ז מיי"ע פ"ו מהלכות מעשר הלכה יב טושי"ע שם סעיף ג:
 כז ח ט מיי"ע פ"י מהל' גולה ואברהם הלכה ד סמג עין עג טושי"ע ח"מ ס' שעה סעיף א:
 כח י טושי"ע שם הלכה ח טושי"ע שם סעיף ג:
 כט כ מיי"ע שם הלכה ט טושי"ע שם סעיף י:

שנעקרו בגושיהן. [א] נקט הכי משום תוך שלם דאל"כ הו ערלה: **ולרימא** ליה אי אנא נמעני לאחר שלש הוה אביינא בו'. והיימי קונה נטיעות קטנות דמיים מועטין ולאחר שלם היו נעשות גדולות וטוענין פירות כזיתים שלך ומאחר שלם עשייתו כן אלא הנחמי זיתים שלך בקרקעי פשיטא שלא הנחמיים לעת שתאלל עמי אחר אחר שלם הא"כ וכן גם אתה הנחמס לעת כן בקרקעי: **ואם** אמר ה"ה זיתיי אני נומ"ל אין שומעין לו. אלא ישאלו הזיתים שם אע"פ שלאחר ג' הכל של בעל הקרקע ובעל הקרקע יתן דמי הזיתים כמו ששים למכור לנטיעות ולא סגי דמי עזים ששרי לעשות פירות הן עומדין:

סברוה מאי שדה אבותיו בו'.

וקסבר אין קנין ומקבל כחוכר [ב] נראה לר"י לפרש משום דקסבר אין קנין ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר ובחוכר מן הדין צריך לעשר שלא יהא פורע חובו במעשר כדאמר ר' הרי שאנס השר את גורנו אם בחובו צריך לעשר אכל מ"ק דרבי יהודה דלמנר החוכר שדה מן הנכרי מעשר ונותן לו רבי יהודה אומר דהמקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו שדה אבותיו ארץ ישראל ואמאי קרו לה שדה אבותיו שדה אברהם יצחק ויעקב וקסבר ר' איין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל כחוכר דמי מה חוכר בין עבד ובין לא עבד בעי עשורי ומיתן ליה דבי פורע חובתו דמי אף מקבל נמי כי פורע חובתו דמי מעשר ונותן לו א"ל רב כהנא לרב פפי ואמרי לה לרב זביד אלא הא דתניא רבי יהודה אומר המקבל שדה אבותיו ממציק נכרי מעשר ונותן לו מאי איריא מציק אפילו אין מציק נמי אלא לעולם ר' קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל לאו כחוכר דמי ומאי שדה אבותיו שדה אבותיו ממש ולדידיה הוא דקנסוה רבנן דאידי דחביבא עליה טפי ואויל מקבל לה אבל איניש דעלמא לא ולדידיה מ"ט קנסוה רבנן אמר ר' יוחנן וכדי שתהא ברה בידו אמר רבי ירמיה כגון דא צריכא רבה איתמר ה"ה יורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות אמר רב שמוין לו וידו על התחתונה ושמואל אמר אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנטעה אמר רב פפא וולא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע והא דרב א"ל זיל שום ליה א"ל לא בעינא א"ל זיל שום ליה וידו על הגדרה וקא מנטר לה א"ל גלית אדעתך דניחא לך זיל שום ליה וידו על העליונה איתמר דהיורד לתוך חורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשות ואמר לו עצוי ואבניי אני נוטל רב נחמן אמר שומעין לו רב ששת אמר אין שומעין לו מיתבי ר' רשב"ג אומר בית שמאי אומרים אין שומעין לו לימא רב נחמן דאמר כב"ש הוא דאמר כי האי תנא דתניא שומעין לו דברי ר' שמעון בן אלעזר ר' שמעון בן גמליאל אומר בית שמאי אומרים שומעין לו וב"ה אומרים אין שומעין לו מאי הוי עלה א"ר יעקב אמר ר' יוחנן בבית

חזן מן הוולאה. שהוא מוילא במסיקתן ובענינתן: **שנעקרו בגושיהן.** עם הקרקע סביבותיהן שיכולין לחיות על ידו פטורין מן הערלה **דמתן** (ערלה פ"א מ"ג) אין שנעקר והסלע עמו אם יכול לחיות פטור ואם לאו חייב: **ולאחר שלם.** כלומר אפילו נעקרו בגושיהן לא שנו דיחלוקו אלא לאחר שלם שנים ששטפן הנהר שאילו נטען מתחלה בעל הקרקע צלל גושיהן כבר יאלו עכשיו מכלל הערלה דהשתא לא מהני ליה גושין דבעל הזיתים מידי לאחר שלם: **אכל צפוד שלם.** גושין דבעל הזיתים הוא דקשרי להו והכל שלו: **הוה קטיני.** הוה זיתים דקין ולא היה להן זל וזרענא תומייהו סילקא וירקא: **לריכא רבה.** שאם לא פרשה ר' יוחנן לא היינו אומרים אותה מספרא: **המקבל.** למתנה: **מעשר.** מתלה כל התבואה ואמ"כ נותן לו לנכרי חלקו ונמנא מעשר משלו על של נכרי ומפסק: **מקבל.** למתנה: **כחוכר דמי.** כאילו מקבלה בכך וכך כורין לנשה בין עושה ובין אינה עושה: **מליק.** חנס: יש קנין. ואי נמי אין קנין מקבל לאו כחוכר דמי ואין מוטל עליו לפטור חלקו של נכרי ללא פורע חובתו הוא שברשות הנכרי גדל: **שדה אבותיו ממש.** והנכרי גולה מהם לדידיה הוא דקנסוה רבנן דקיס לן בגויה דאידי דחביבא ליה לא מימנע דהכי מלקבלה למתנה וטפי על שאר ארסיין את המעשר הוא ומקבל ליה: **אכל איניש דעלמא.** אי רמיית עליה לעשורי לא מקבל לה לא קנסוה רבנן: **ולדידיה מאי טעמא קנסוהו.** מה חטא שקנסוהו: **כדי שמהא ברה בידו.** שיחזור ויקנה מתוך שיקשה עליו המעשר יטרח ויסיף הדמים ויסלק הנכרי ממנה. ברה צרורה ומוחזקת: **א"ר ירמיה וכו'.** ומשום הכי נקט ליה הכא דלמיה להך לעליל: **ונטעה.** איננות: **ידו על הפסוקה.** אם השבח יתר על הולאה יש לו הולאה ואם הולאה ימירה על השבח אין לו אלא שבח: **בשדה העשויה לנטעה.** איננות שיפה לאילן יומר מזרעים איתא דשמואל: **לא בעינא.** איני חפץ בנטיעתה שדה לכן הימיה לי: **גליס אדעתך דניחא לך.** ועשיית שדה העשויה ליטע וידו על העליונה הוא כשאר שתלי העיר כמנהג המדינה: **הוא דאמר.** רב נחמן: **כי האי סנא.** דאמר לא נחלקו בית הלל בדבר כר"ש בן אלעזר:

(א) ג"א מהל' פלגא וכן לקמן. רש"י, ט דמא פ"ו (מ"ב), א [אף] רש"י, (ד) גיטין מן. מנחות לא. בטרות יא: (ס) [שם], (ו) בטרות פ. ע"ש, (ז) [בטרות ט. ושי"ג], (ח) [תוספתא צ"ק פ"י וע"ע חוס' דכחז"י וע"ע ט"ו בס"א סוף: נוחא, (י) גיטין מנ. חולין קל"א, ט ז"ל דמיה,

גליון הש"ס

רש"י ד"ה יש קנין ואי נמי בו'. כעין זה נדרים דף פב ע"ב ומא' א"י להפיר לפירוש הר"ש שם:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה שנעקרו בגושיהן נקט סו'. צ"ב אכל הימני' כחב דבלא גושיין הכל דבעל הקרקע ועטמ"ע וכו': [ב] שם ד"ה סברוה נראה כו'. צ"ב ורמז"ס וע"ע סתב כפי רש"י:

מובן רש"י

אין קנין לנכרי בארץ ישראל. אם קנה עובד נכרים קרקע צריך, אין קנינו קניי להפקיעה מקדושתה של תמידי במעשר, ושרכל הקונה ממנו מן הפירות צריך לעשר (גיטין מו.). וידו על התחתונה. לטוב הולאה כשיעור שבה (תבואות ט.).

ע א מיי פ"י מהלכות
גולה ואזכה הלכה ט:
ב מיי שם טוש"ע ח"מ
ס' עשה סעי' ג:
עא ג מיי פ"ו מהלכות
שכירות הלכה ז סגנו
עשין פט טוש"ע ח"מ ס'
עב ד ד מיי שם טוש"ע
גמ"מ טוש"ע שם
סעיף ו:
עג ו מיי שם טוש"ע שם
סעיף ה ו:
עד ז מיי שם הלכה ח
טוש"ע שם סעיף ז:
עה ח מיי שם הלכה ז
טוש"ע שם סעיף ו:
עו ט מיי שם הלכה ט
טוש"ע שם סעיף ט:
עז י מיי שם טוש"ע שם
סעיף יא:
עה ב מיי שם הלכה יא
טוש"ע שם סעיף יג:
עפ ל מיי שם הלכה י
טוש"ע שם סעיף י:
פ מ ב מיי שם פ"ו הלכה
ז סגנו שם טוש"ע ח"מ
ס' ש"ע:
פא ס טוש"ע ח"מ ס'
ש"ב סעיף ו כהנ"ה
ועי גמ"מ פ"ו שם הלכה
ז:
פב ע מיי שם פ"ו הלכה
ג סגנו שם טוש"ע
שם ס' ש"ב סעיף א:
פג פ מיי שם הלכה ה
ועי בהשגות וזמנדי
משנה וקמג שם טוש"ע
ח"מ ש"ב סעיף ז:
פד צ טוש"ע שם סעיף
ד:
פה ק מיי שם הלכה ג
סגנו שם טוש"ע
ח"מ ס' ש"ב סעיף א:
פו ר מיי שם טוש"ע שם
סעיף ב:
פז ש מיי פ"ה מהלכות
תפילין הלכה יא סגנו
עשין נג טוש"ע י"ד ס'
פח טוש"ע ש"ב אלתס
כ"ח ובה"ל מנחה דף ע"א:

בשרה אין שומעין לו. אע"ג דכבר אשמועינן לעיל ר' יוחנן
גופיה דטעמא דצרייתא דאס אמר אני נוטל זיתי אין
שומעין לו משום ישוב ארץ ישראל אינטיירך לאשמועינן למ"ד הכה
משום כחשא דארעא דאפילו צחונה לארץ אין שומעין לו אצל לעיל
דוקא צרך ישראל אין שומעין לו
משום דכחשא דארעא לא עשה
צידים אלא ממילא ע"י שטיפת הנהר
נעשה ולמאן דאמר הכה נמי משום
ישוב ארץ ישראל אינטיירך לאשמועינן
שלא תאמר אפילו צחונה לארץ אין
שומעין לו משום כחשא דארעא:
(ש"ך לקמן) **לא יבטנה ויצא.**
אף על גב דאמר
ז שמואל דמטיילין מבגד לצגד גבי
מזוזה אסור לפי שהמזיקין צאין צדימ
שאין צו מזוזה וכשנוטלה כאלו
מזיק אותן שידורו צדימ:
גגוצתא

צביה. היורד לתוך חורבה וצנאה שלא צרשות: **צדה.** היורד לתוך
צדה ונטעה שלא צרשות ואמר נטיעותי אני נוטל: **משום כחשא**
דארעא. שכבר הכחשו הנטיעות את הצדה שינקו ממנה: **איכא**
צנייהו חונה לארץ. למ"ד משום כחשא דארעא ממנה אפסדיה
ואפילו צחונה לארץ נמי אין שומעין
לו: **מתני' אינו יכול להוציאו**
ובצרכיו. שהן מקום השוקים שהכל
נמשכים שם לגור שם והצמים אין
מזיין לשכור: **ובחנותיו.** שחנותי
מקיף הקפות למכירין ושוהין מלשלם
לו ימים רבים וכשמציאין לו מעותיו
צאין ו"ע" פתח חנותו שהקיפו שם
ואם הלך למקום אחר אינו יודעין
אנה ימצאוהו אין יכול להוציאו כל
י"צ חדש: **הגוה של נחשומין.** מוככי
ככרות: **ושל צנעים שלש שנים.**
ובגמ' מפרש מפני שהקיפן מרובה
לזמן ארוך: גמ' מאי שנה ימוש
הגשמים וכו'. קס"ד האזי צימית
הגשמים לימי הגשמים קאמר שפירש
לו השכר לי ציתק לימות הגשמים:
צימוס החמה נמי לכולהו ימוש החמה
אגב. דהא לימות החמה קאמר ליה:
אלא צימוס הגשמים היינו טעמא
משום דלא שניא צימא. ובשוכר
סתם קאמר. ואשמועינן דהשוכר סתם
שלא פירש זמן הוי שכירות שלשים
יום הלכך צימיות החמה דשכיח צימא
אס צל להוציאו לקוף שלשים מוציא
וצימיות הגשמים דלא שכיח צימא
אע"ג דלא אגרי אלא לי יום אינו
יכול להוציאו מן החג ועד הפסח
וחייב ליתן לו בכל חדש כשכר חדש
הראשון: **אימא סיפא ובצרכיו הוי**
ספס שכירות י"צ חדש. ואי מלו
ליה הך י"צ חדש צימיות הגשמים
וכו': **לדודיע קסני.** הך שלשים
וי"צ חדש דקתני צמתיתין הדודיע
קאמר. המשכיר צית לחצירו כלו ימי
השכירות צימיות הגשמים אינו יכול
להוציאו משום דלא שכיח צמי
אח"כ הדודיעו צימיות החמה שלשים יום
שלא ירחיב לו הזמן משכילה זמנו
והיינו מטר"ו בצלול צרך להודיעו
שלשים יום קודם חגו וממילא שמעינן
אס כלו לו ימי שכירותו צימיות החמה
אינו יכול להוציאו עד שלשים יום
משודיעו ואס צל להוציאו צמנו
צריך להודיעו שלשים יום קודם הזמן.
ובצרכים צריך להודיעו י"צ חדש
קודם יציאתו ואס לא הודיעו לא ילא
אלא נותן לו כמשפט הראשון: **אס**
צא. בעל הבית להרצות לו צדמי
השכר מרבה משיגיע זמנו ואפילו לא
הודיעו: **האזי נקטיה צבוצסיה**
דלישצקה לגלמיה הו. הכי הוא
כאוחזו צבצים שלו עד שמניח לו טלימו כלומר כיון שמעלה על דמיו אין לך מוציא גדול מזה. כוצסיה על שם שחלליים כדלמרינן (שגמ
דף סו.) כמאן תלינן כוצסי צדקלא ס' תלמי של תמרים: **דאייקור צמי.** שהפסדו ניכר: **נפל ליה ציפיה.** למשכיר: **אמר ליה.**
לשוכר: **לא עדיפת מינאי.** הואיל ואו והגיע זמנו מוציאו ואל"ל הלא אינך צא עלי אלא מחמת שלא הודעתין ואתה אינך מוציא צית
לשכור אף אני לא היה לי להודיעך שלא ידעתי שיפול צימי ואני איני מוציא צית לשכור ולא טוב שתדור אתה צפנים ואני בחור:
וצניה. לאמר האזי משכיר או אורתיה או יציבה צמתנה: **אמר לו.** שוכר לזה שקנאה: **לא עדיפת מגצרא דאסיה מיניה.** מי שמכרה
לך כסס שהוא לא היה יכול להוציאי אף אתה אין כרך יותר ממנו: **כלניה לצניה.** השיא את צנו וצריך לו לצית חמנות: **מיניה**
וצניה. מן היין ענמו: **כי אריא ארצה.** כאליה אורב: **מתני' וצננה.** שנועלין צו את הדלת ומוציין אותו בקורת האיסקופיה: **פוצל**
של בעל הבית. משכיר. וצנמרא"ש מפרש לה: **פיוצא מן הסגור.** אפר הוא נעשה זבל: **גמ' לחוק לו סקרה.** אס התלעיו הסכרין: **לסמוך**
לו קורה. אס נצברה אחת מהן: **מרוז.** כל גגותיהן טחין צטיט ומשופעין מן ארבע לדיהן וסומכין נסרים לכותל אלל הגג להרחיק
המים מן הכותל וכשנפלה אחת מהן הדיוט מחזירה: **חוצה דר הו.** דדרשינן מנחות (דף לז.) ציתק"ס דרך ציאתך למי שנכנס ויוצא
לה זה הדר צה: **מקום מוזה.** העץ שהדלת שוקף עליו ואף הוא קרוי מוזה ואס אבן הוא צריך לנקוב צו סקק להניחה צמוכה:
גגוצתא

הגהות הב"ח

(א) גמ' הלכות הוא
לא צריכה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה לא עדיפת
מינאי הואיל והגיע י"צ
דוקא הגיע (וע"ל ק"ב צ'
סו"ס ד"ה בחוקת ומש"ש):

מוסף רש"י

לנקטיה בכובסיה
דלשבוקה לגלמיה.
אומו צבציו סלוויס צו
עד שיתן לו טליט שעלי,
כל דבר התלוי בחבור קרי
ליה כוצסא. כדלמר (מכות
כ.) אויל גרמא ומחיה
לכוסא ואחר ממח, כאלו
הן הגולן (שבועות סא.).
מזוזה חובת הדר היא.
לפי שהיא משמרתו וכמי
ציתק צימא. נכנס ויוצא
כה (פסחים ד.) ולא חובת
הבית. דכתיב ציתק, דרך
ציאתך, אלמא למי שנכנס
ויוצא למכה אוהר כחמא
(ע"ז בא.).